

Nyíracsád freskós temploma

2011 szeptember 22. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejtőzködő Magyarország eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmen kívül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

Több tucat Acsa és Acsád nevű helységnév ismeretes az országban, jelentésüket hiába keressük az akadémiai szakszótárban, ahol csak annyi olvasható, hogy régi magyar személynévből erednek. (A hallásunkra hagyatkozva az ótörök eredetű „atya” szót véljük a megoldás kulcsának.) A nyírségi Acsád 1882-ben kapta megkülönböztető elnevezését, a települést azonban már a XIV. század elején említette okirat. A falu a környékbeli községekkel együtt a Gutkeled nemzetség legkorábbi birtokai közé tartozott az 1200-as években. 1312-ben osztottak rajta a familia ecseদি ágához tartozó leszármazottak, közülük a Dorogiak, 1338-tól a Dobi és Diószegi családok lettek a község földesurai. Nyíraczád temploma a XIII. század második felében épült. A szomszédságában lévő három másik, vele egykorú és szintén egyenes szentélyzáródású egyháznál nagyobb mérete az említett birtokosok tehetőségéről árulkodik.

A premontreiek prépostságának alapfalait 1936-ban tárták fel a közeli Nyíradonyban. A rendház a Gutkeled család monostorának épült a XIII. század derekán. Szentélyének egyenes zárófala kölcsönözte a mintát a környék falusi plébániatemplomait építőknél, ez a kézenfekvő magyarázata a Nyírségben a Felső-Tisza-vidéki található, szinte „típusos” szerinti készült húsz-harminc rokon emlék feltűnő hasonlóságának. A Nyíraczád közepén szabad téren álló épület teljes hossza 17 méter, szélessége nyolc méter; téglányos hajójának belseje hatszor kilenc méter, szentélye ötször öt méteres négyzet alaprajzú. Sarkait haránt irányú, oldalait merőleges falpillérek támasztják. Dongaboltozatú absziszának keleti harántfalán két szimmetrikus elhelyezésű, keskeny román kori ablak nyílik. Ez a megoldás szintén a XIII. századi szerzetesi – premontrei, domonkos – templomokról ismerős. Két további félköríves ablak sorakozik a szentély déli falán, a hajón három hasonló ablak és a bejárat látható. 1798-ban készült elő barokk portikusz, a helyén ma egy középkori stílusú, nyerstéglából készült csarnok díszes. A nyugati oromfalban lévő szép, kerek keretes kapu korai csúcsíves modorban készült.

1917-ben feljegyzett szókhagyomány szerint a községet „a török–tatár háborúk idején feldúlták, lakosait leöldösték, csupán a templom falai maradtak meg, amelyek között vastag rétegben található embercsontokat takar a padlózat”. Nem tudni, mikortól népesedett be újra a község, mikor vették birtokba a romos templomot a református hitvesek. 1639-ben a váradi zsinat Rozsály Istvánt, az 1659. évi kállói zsinat Tóthfalusi Györgyöt küldte lelkésznek a faluba. Az egyházközség iratai 1761-től maradtak fenn, a korábbi évekről csak annyit jegyeztek fel,

hogya a régi egyház náddal volt fedve. Az 1761. esztendőben „ezen Isten háza romlandó állapotjából Isten segedelmével megújított”. Ekkor már bizonyosan mészkövet takarta a középkori falfestményeket. Egy kisebb renováláskor, 1902-ben bukkantak elő a gótikus freskók. Az egyházi hatóság jelentése nyomán Gróh István és Sztehlo Ottó megyetemi tanárok helyszíni szemlét tartottak, Gróh akvarellmásolatokat készített a képekről: a diadalív szentély felőli oldalán Árpád-házi Szent Erzsébet és Alexandriai Szent Katalin alakját, másik felén a Golgotát és a szent keresztet megtaláló Ilona császárné képét, a szentélyben az apostolok figuráit örökítette meg kartonlapokon. A freskók keletkezése, stílusuk és ikonográfiai programjuk alapján a XIV. század második felére, Nagy Lajos uralkodásának idejére (1342–1382) datálható. A Szent Ilona képe mellé bekarcolt írás – „Hic fuit Georgius Hamza Anno 1588” – és egy másik, 1702-ben kelt látogatói kézjegy bizonyítja, hogy a falakat csak a XVIII. században meszelték be a protestánsok. A feltárt freskók – és a templom – szakszerű védelmét és restaurálását előbb az első világháború kitörése, majd a pártállami punnyadás késleltette, végül az 1990-es években renoválták a emlékek épületet. Öreg téglafalát kívülről fehér lazúrozással tették láthatóvá, s szépen megújították a mellette álló 10 öl (18 méter) magas, 1799-ben ácsolt harangtornyot.

Ludvig Emil, mno.hu

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD
A trianoni gyalátról tabumentesen

„Egy film amelyet minden magyarnak látnia kell”

Ajánló